

15. 9. 2010

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Absence ústního jednání jako zrušovací důvod ve smyslu ustanovení § 31 zákona o rozhodčím řízení

Dispozitivní ustanovení § 19 odst. 3 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z.r.ř.“ či „zákon o rozhodčím řízení“), umožňuje účastníkům rozhodčí smlouvy sjednat, aby se rozhodčí řízení, které účastníci sjednali jako nástroj řešení případných sporů, bylo konáno bez nařízení ústního jednání.[1] Ustanovení § 31 písm. e) pak normuje, že důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu je skutečnost, že účastníku rozhodčího řízení nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat.

LISSE LEGAL
[attorney at law]

Lisse & partners

Member of The World Jurist Association
Member of The International Bar Association

Tento článek stručně pojednává o spojitosti mezi citovanými zákonnými ustanoveními, tedy odpovídá na otázku, zda absence ústního jednání v průběhu rozhodčího řízení může vést v řízení před obecným soudem ke zrušení rozhodčího nálezu podle ustanovení § 31 z.r.ř., a to z důvodu podle písmene e) uvedeného ustanovení zákona o rozhodčím řízení.

Jak již uvedeno shora, zákon o rozhodčím řízení obsahuje dispozitivní ustanovení, v důsledku něhož se účastníci rozhodčí smlouvy mohou dohodnout, že jejich případné rozhodčí řízení proběhne bez nařízení ústního jednání, tzn. právní věc bude projednána toliko na základě listinných důkazů, tedy rozhodčí řízení proběhne písemnou formou.

Nejprve se pokusme odpovědět na základní otázku, a to, jakou formu musí mít dohoda stran na vyloučení ústního jednání. Podle ustanovení § 3 odst. 1 z.r.ř. musí být rozhodčí smlouva uzavřena písemně, a to pod sankcí neplatnosti, přičemž dále ustanovení specifikuje, v jakých případech je písemnost rozhodčí smlouvy zachována. Je nepochybné, že přímo součástí rozhodčí smlouvy může být ustanovení o tom, že rozhodčí řízení proběhne ve smyslu ustanovení § 19 odst. 3 z.r.ř. bez nařízení ústního jednání. Máme za to, že uvedený způsob vyloučení ústního jednání není jediným způsobem. Stávající judikatura Nejvyššího soudu České republiky (sp.zn. 32 Cdo 2282/2008, ze dne 31. 7. 2008) dovozuje, že *„I jiné soukromé subjekty než stálé rozhodčí soudy zřízené ve smyslu ustanovení § 13 z.r.ř. mohou vést seznam rozhodců a vydávat pro účastníky rozhodčího řízení pravidla, kterými se rozhodci řídí. Pravidla těchto soukromoprávních subjektů pro určení rozhodců se považují za dohodu obsaženou v rozhodčí smlouvě ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 z.r.ř.“*

Z uvedené konstantní judikatury lze, pakliže přijmeme tezi, že rozhodnutí o konání či nekonání ústního jednání v rámci rozhodčího řízení je rozhodnutím učiněným rozhodcem v rámci dohody

účastníků rozhodčího řízení o postupu, kterým mají rozhodci vést řízení (pravidla řízení - § 19 odst. 1 z.r.ř.), učinit závěr, že dohoda o vyloučení ústního jednání může být součástí uvedených pravidel[2]. Uplatní se za předpokladu, že vyloučení ústního jednání těmito pravidly není v rozporu se samotnou rozhodčí smlouvou. V případě kolize rozhodčí smlouvy a těchto pravidel by bylo třeba dát přednost ustanovením rozhodčí smlouvy[3]. Obecně je k těmto pravidlům[4] třeba dodat, že je více než žádoucí, aby tato pravidla byla zveřejněna způsobem znemožňujícím jejich *ad hoc* účelové změny. Takovému požadavku bezesporu vyhovuje jejich zveřejnění v Obchodním věstníku.

Lze tedy učinit další dílčí závěr, že dohoda o vyloučení ústního jednání může být sjednána (i) přímo v rozhodčí smlouvě (ať již rozhodčí doložce, tak smlouvě o rozhodci) či (ii) jako součást pravidel - dohody na postupu v řízení ve smyslu ustanovení § 19 odst. 1 z.r.ř.

Je plně v souladu se základními právními zásadami (*pacta sunt servanda*), aby v případě, kdy se jedna strana domáhá ústního jednání i přes výše popsanou dohodu o jeho vyloučení, byla při uplatňování svého požadavku neúspěšná. V daném případě nařízení ústního jednání není ani v diskreci samotného rozhodce, neboť i ten je vázán dohodou účastníků na postupu řízení a pokud účastníci řízení svou dohodu na postupu v řízení, která obsahuje vyloučení ústního jednání, dodatečně nezmění (a ústní jednání připustí), zakládalo by nařízení ústního jednání ze strany rozhodce porušení principu rovnosti účastníků v řízení, případně by zakládalo legitimní otázku o relevantnosti procesních úkonů učiněných v průběhu ústního jednání v případě nepřítomnosti účastníka, který se odvolává na dohodu stran (zapovídající ústního jednání), resp. procesních úkonů učiněných v průběhu ústního jednání vůbec.

Máme za to, že absence ústního jednání v rozhodčím řízení nemůže být ani (i) nedostatkem projednání věci, ani (ii) omezením práva na spravedlivý proces. Ústní jednání[5] totiž zjevně není nezbytnou součástí občanského soudního řízení, tím spíše ne řízení rozhodčího. Ustanovení zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“ či „občanský soudní řád“), konkrétně ustanovení § 115a o.s.ř., připouští, aby i občanské soudní řízení proběhlo bez nařízení ústního jednání, a to za taxativně vymezených podmínek. K projednání věci samé totiž není třeba nařizovat jednání, jestliže (i) ve věci lze rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a (ii) účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí. Z uvedeného tedy jednoznačně plyne dílčí závěr, že ústní jednání není esenciální součástí občanského soudního řízení a jeho absence je ústavně konformní. Tomu ostatně přisvědčuje i recentní judikatura, srov. např. usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 32 Cdo 1201/2007 ze dne 11. 6. 2008, podle něhož *„skutečnost, že se strany v rozhodčí doložce dohodly, že rozhodčí řízení bude konáno bez nařízení jednání, neznamená, že by strany mohly omezit svá procesní práva ve smyslu nemožnosti navrhnout další důkazy, případně požadavky na jejich provedení, neboť opačný postup by byl porušením práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny.“*

Rovněž samotná odpověď na v názvu tohoto článku položenou otázku vypovídá o zbytnosti ústního jednání. Uvážíme-li, že zákonodárce mezi zrušovací důvody (rozhodčího nálezu) taxativně vymezené v ustanovení § 31 zákona o rozhodčím řízení nezahrnul absenci ústního jednání (ačkoli v souladu se zákonem v konkrétním případě ústní jednání mělo proběhnout), lze této absenci, resp. významu ústního jednání, přičítat okrajovější postavení oproti ostatním zrušovacím důvodům. Nedostatek ústního jednání tak lze subsumovat pouze pod nedostatek možnosti věc před rozhodcem projednat /zrušovací důvod pod písm.e)/.

Konečně význam ústního jednání v rámci rozhodčí řízení snižuje, jak už bylo uvedeno shora, i skutečnost, že příslušné ustanovení zákona o rozhodčím řízení je dispozitivní povahy, tedy připouští smluvní odchýlení od zákonné právní úpravy. Pokud by normotvůrce měl enormní zájem na „přítomnosti“ ústního jednání, jistě by neumožňoval v této věci smluvní ujednání stran o vyloučení

ústního jednání a ustanovení § 19 odst. 3 z.r.ř. by konstruoval jako kogentní.

Jak již bylo uvedeno shora, důvodem ke zrušení rozhodčího nálezu může být skutečnost, že straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat. Způsobem projednání věci může být bezesporu její projednání ústně. Ústní projednání však není jediným možným způsobem projednání věci, věc může být rovněž projednána toliko písemně (jak ostatně připouští v případě občanského soudního řízení i občanský soudní řád, viz výše), případně oběma způsoby současně. Lze tedy mít za to, že straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat, pokud jí nebyla možnost věc projednat, ani ústně, ani písemně, a to kumulativně. Pouze za kumulativního splnění těchto předpokladů lze uvažovat o tom, že by měl být rozhodčí nález v souladu se zákonem o rozhodčím řízení zrušen. Tím není dotčeno, že rozhodce, který nenařídil ústní jednání i za předpokladu, že se takové ústní jednání mělo ex lege konat, zatížil řízení procesní vadou. Je však zřejmé, že tato vada není takové závažnosti, resp. intenzity, že by měla bez dalšího zakládat pravomoc soudu zrušit rozhodčí nález v řízení podle ustanovení § 31 z.r.ř., konkrétně z důvodu uvedeného pod písm. e). Uvedené samozřejmě nelze stanovit absolutně a nestanovit předpoklady, při jejichž naplnění by o zrušení rozhodčího nálezu bylo možné uvažovat. Zjevně by takovým případem byla situace, kdy by při ústním jednání měly být provedeny důkazy, které nelze provést jinak než při ústním jednání a tento důkaz nelze nahradit jiným důkazem (listinného charakteru). Tento případ by měl však nastat jen sporadicky, neboť při ústním jednání by mohl být např. vyslechnut znalec (jeho ústně přednesené stanovisko však ve značné části lze nahradit předloženým znaleckým posudkem), případně svědek (svědecká výpověď však má v rozhodčím řízení marginální postavení, a to z důvodu, že svědka nestíhá povinnost mluvit před rozhodcem pravdu, resp. svědek nebude stíhám podle trestněprávních předpisů v případě, že by před rozhodcem lhal)[6]. Uvedené tedy přisvědčuje závěru, že situace, kdy by měl být rozhodčí nález zrušen pro nedostatek ústního jednání, by měla být velice sporadická, resp. prakticky vyloučena.

Z důvodu výše uvedených lze mít za to, že absence ústního jednání v rozhodčím řízení (za situace, kdy nebylo sjednáno jeho vyloučení), není bez dalšího zrušovacím důvodem podle ustanovení § 31 písm. e), a to za předpokladu, že strany rozhodčího řízení dostanou dostatečnou možnost věc před rozhodcem projednat jiným způsobem. Tento závěr plyne z následujících:

- a) absence ústního jednání je ústavně konformní,
- b) i občanské soudní řízení vedené před obecnými soudy může být konáno bez nařízení ústního jednání,
- c) zrušovacím důvodem je nedostatek možnosti věc před rozhodcem projednat, nikoli absence ústního jednání – pokud je projednání v „ústní formě“ nahrazeno „písemnou formou“, pak řízení není zasaženo zásadní vadou,
- d) z koncepce českého rozhodčího řízení je zřejmé, že ústní jednání není jeho esenciální součástí.

To vše doplněno tím, že na vyloučení ústního jednání se strany mohou dohodnout nejen v samotné rozhodčí doložce, resp. rozhodčí smlouvě vůbec, ale i odkazem na pravidla, podle nichž mají rozhodci v řízení postupovat (dohoda o postupu, kterým mají rozhodci vést řízení), řády a statuty stálých rozhodčích soudů nevyjímaje.

JUDr. Ing. Bc. Martin Kohout

[LISSE LEGAL - Lisse & partners](#)

Štěpánská 633/49
110 00 Praha 1

Tel: + 420 226 710 100
Fax: + 420 224 241 319
e-mail: advokat@lisse.cz

[1] Nedohodnou-li se strany jinak, je řízení před rozhodci ústní. Toto řízení je vždy neveřejné. (§ 19 odst. 3 z.r.ř.)

[2] Tato pravidla jsou dohodou účastníků ve smyslu ustanovení § 19 odst. 1 z.r.ř., podle něhož se strany mohou dohodnout na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení. Tato pravidla jsou právě tímto dohodnutým postupem.

[3] Pokud by pravidla vylučovala ústní jednání, resp. by např. stanovovala, že se ústní jednání bude konat pouze tehdy, pokud se na to strany výslovně v průběhu rozhodčího řízení dohodnou, avšak rozhodčí smlouva by stanovila, že rozhodčí řízení bude konáno s ústním jednáním, pak by rozhodčí řízení muselo být doprovázeno ústním jednáním.

[4] Tato pravidla lze označit za všeobecné obchodní podmínky, odkazem na něž lze ve smyslu ustanovení § 273 odst. 1 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, určit část smlouvy za předpokladu, že jsou účastníkům rozhodčí smlouvy známy.

[5] Občanské soudní řízení, resp. vlastní jednání, je ovládáno zásadou ústnosti, srov. WINTEROVÁ, A.: Civilní právo procesní. 4. aktual. a dopl. vydání. Linde : Praha 2006, s. 72.

[6] Na to vše nahlíženo optikou, že výlučně rozhodce (obdobně jako obecný soud) rozhoduje o tom, který z účastníků navržených důkazů provede.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)

- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)